

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КЪИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Ненадовићъ.

Изази свакогъ Че-
твртка.

Београдъ 9. Фебруара.

Цѣна в години 8, по-
год. 4, а на три мес. 2 цв.

ПУТОВАНЪ ПО ПРАЙЗКОМЪ ПРИМОРЮ, И ПО ОСТРОВУ РИГЕНУ.

(Продуженіе првогъ писма.)

Пошто смо се ту одморили, вратимо се натрагъ ђутаюћи у Штетинъ, и ніе намъ одъ то доба пао никававъ дишпутъ на паметъ. Кадъ дођемо у Штетинъ, свратимо се у првѣй кондиторај, гди Шлама попіе два сатлика пива а я се ситъ наслажемъ колача; па онда текъ предъ вече кренемо се нашимъ правимъ путемъ, псујући и рачунајући гди бы досадъ были, да нисмо заврляли, и найвише смо на Философію жалили.

Сунце се на западу смируе, тице лете одъ дрвета на дрво и траже себи границу на којој ће ноћити, люди се враћаю са нѣва своимъ кућама, облаци се по небу гоне — а мы путуемо. Корака у коракъ, и штапъ у штапъ, ишли смо ђутаюћи као каква движећа машина, единако прекретанъ леђа, единако тапкањ ногу, и единако маяњ руку, давало намъ е тактъ, и олакишавало нашимъ већъ готово уморнымъ ногама. Често смо се пропинjali и гледали, видили се гдигодъ предъ нама какво село. Но бадава смо гледали, нема нигди ништа, по гдикое дрво високо, кое се предъ нама према руменилу западнѣмъ црвилу, варало е очи наше и чинило намъ се да е торонъ или каква висока кућа. Сунце зађе, наоблачи се, вѣтаръ почне дувати, никога нисмо више сретали путемъ, ни одкудъ никанавъ гласъ ніе одговарао по гди којој нашој песми. Мы се забринемо и почнемо се каяти што нисмо у Штетину ноћили. — После дугогъ ода сретнемо едного старца, и запытамо га: ели близо какво село? — онъ намъ каже: „садъ ћете доћи у Найкирхенъ (Нову цркву). — То име разигра срце у Шла ми, и почнемо брже корачати, и договаралисмо се шта ћемо вечерати, и поброимо найленца берлинска сла иза кои јоштъ смо чачкали зубе и облизи вали усне. Уморни, гладни, жедни и дремливи; ед ва смо чекали кадъ ћемо после лепе вечере лећи

у лепе мекане постелъ. Но ко што ћешъ видити, те наше надежде остану празне. Найпосле дођемо у то село. По имену судећи, рекао бы човекъ да су ту Богъ зна какве куле и цркве, а кадъ тамо, нигди брата ни едного крста, кои бы опоменуо путника да е Христосъ и за ово село умро, а камо ли цркве. Но фала Богу, была е една меана измеђ седамъ осамъ кућа. Найпре о той меани да ти проговоримъ неколико рѣчій, па ћемо онда опетъ даљ. Она е споля мала и кровиномъ покривена, съ малымъ прозорима, и на ликъ е на какву сиротиньску кућицу у Славони, гди нема ни оцака на крову, изнутри несмемъ ти ни описивати каква е, еръ боимъ се нећешъ веровати — унутрашность те меане дели се на два павилона (као сардинске палате); у едномъ спава газдарица са своіомъ децом, а овамо у другомъ ноћиваю господа пѣшаци сви скупа. Крчмарице по селима, особито гди се несвраћа пошта, одвећъ су гробе, свагда намрштене, лютите и неслужне, еръ к' нѣма се само свраћаю вагабунди и вандровци, кои млоге обешеняклукѣ и преваре свуда чине. И о свакомъ путнику кои се у овакове меанице сврати, газда и газдарица имаю већъ рѣва предърасућенія, еръ нису научили нигда да виде добре или богате путнике, и у томе су одрасли и то имъ е обична стваръ сусрети и изпратити свое госте у вики, кавги и псовки. То су намъ казали јоштъ у Штетину ови ђаци што су отишли у Сви неминде, да ћемо се овимъ путемъ помучити, и звали су насъ да идемо съ нѣма заедно споредъ мора, но ми смо ради были да овай край видимо, и мыслили смо да они зато неће овимъ путемъ што су већъ еданпутъ прошли. Но доиста, овимъ путемъ редко ђаци иду, а то е найвише съ тога, што нису лепи предъли него саме песковите равнице. По ХанOVERу и Ваймару, гди ђаци у на крстъ свакій данъ тамо амо тумараю, сасвимъ су другѣе гостионице.

Мы уђемо у ту азилу путника, кои пешке траже памети, (ако се пешке ненађе, на коню се лъ, стићи неможе.) Шта е было у той соби гди смо ушли? — соба велика, тамна, чађава и ніе кре-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

чена осимъ ако већ за време великогъ Фридрика, у два края стаяо е по еданъ дугачакъ асталъ, и на около свуда широке клупе. На едномъ асталу стаяо е еданъ жижакъ, поредъ кога сеђау два вандровца и пред' свакимъ стаяо е по еданъ сатљикъ пинакса (ракіе). Они су пили и ћутали, жижакъ е тако слабо светлио, да осимъ свогъ сатљика далъ нису могли ништа видети, но они су слабо и марили да што друго гледе него свое сатљике. На дувару едва е се могло видети како е бележенъ рачунъ, и то не съ писменима или цифрама, него са различнимъ чертама и знаковима, кое е налику на наше рабоше. Клупе биле су масне и рапаве, а стали такође масни, исечени, рапави и разкламтани. За вратима лежало е може бити полгодишнѣ сметлиште, за фуруномъ стаяо е некакавѣ трпанацъ и поредъ тога бую е еданъ затворен орман и на њму две три прашљиве чаше. Но кадъ бы ти стао све неуредности ове гостилнице описивати, онда ово мое и онако дугачко писмо, небы имало края. Чимъ уђемо почнемо јоштъ съ врата викати: „хей бирташъ, келнеръ, дай намъ едну собу, па намъ одма донесите вечеру, ерѣ смо гладни и уморни.“ Но на ту нашу вику ни одкудъ одговора, она двоица седе и ћуте и часъ пио часъ пуше. Мы имъ назовемо: добро вече, и седнемо на клупу за другій асталъ, спуштимо наше телефњаке и чекали смо кадъ ће дотрчати келнери да питаю: шта заповедате, у томъ чеканю гледали смо она два вандровца, и сажальивали их: „гледай Србино“ рекне мени Шлама, „ова два сиромашка мораю овде у овомъ свиньцу ноћити.“ — Я самъ се чисто трес'о, и мыслию самъ у себи: „пошто бы ти садъ тако уморанъ на оной клупи преноћю, као што ће она двоица.“ Нама се досади чеканъ, и почнемо обоица штаповима по асталу лупати и викати. У томъ изађе газдарица съ еднимъ жижкомъ у руци. По чистоћи и уредности ове собе можешъ судити и о домаћници, она е изгледала као какво страшило, сва разбарушена, груди раздрљне, намргођена, альине на нѣой масне и све закрпа до закрпе, бледа, сува, едномъ речю вѣштица, или коя одъ они баба изъ тайны паризки. Чимъ изађе, место добро дошли или добро вече, почне намъ набусито говорити: „шта лупате? — шта оћете?“ и узме еданъ сатљикъ и пође къ ономъ орману. „Дайте намъ едну собу съ два кревета, па гледайте одма штогодъ да вечерамо, мы смо уморни,“ рекне Шлама. Она се онда окрене и почне се чудити, „шта? — собу оћете? я немамъ друге собе, овде ћете сви спавати, а я ћу вамъ сламе донети.“ Ето ти јада изъ ненада. Мы мало пре чудисмо се како ће она двоица спавати безъ постелъ а нисмо знали да ћемо и мы имати честь заедно съ њима едну сређу ове ноћи делити. Кадъ то чуемо, почнемо се славенски договарати, шта да чинимо, дал' да останемо дал' далъ да идемо, она мало послуша, како се мы разговарамо што она неразуме, па се окрете на ново викати: „шта мр-

мляте? ако вамъ се допада, добро, ако вамъ се недопада а оно лаку ноћ.“ (ето ти чеда чувене и фалъне немачке цивилизаціе). Она е добро знала да мы неможемо далъ ићи, ерѣ е было доцканъ, и на полю грми, текъ што ние киша плюснула. Мы се почнемо инатити, и кажемо јој да морамо овде ноћити, и да намъ она мора наћи две постелъ, макаръ она на земљи спавала, а да ћемо јој платити колико годъ оће, то смо више пута повторавали. И тако докъ е се Шлама инатю, я одемъ у нѣну собу, гди самъ се надао да ћу наћи простирке и покривке и постелъ, кадъ тамо, нигди ништа, и ништа се неразликую одъ ове друге собе, ни столице, ни астала, нигди ништа, ћубре до колена, и у едномъ ћошку неколико дрона, поредъ кои спаваше двое дече, а еданъ средовечанъ дембель дремо е са луломъ у зубима. Кадъ видимъ да ни тамо ние болъ, вратимъ се и кажемъ Шлами: „ћути — па да спавамо ту.“ Та цела кућа имала е самоте две бѣдне собице. Утишамо мало ту напак-бабу, и кажемо јој да смо и са сламомъ задовольни, кадъ перя нема, него само да намъ донесе одма вечеру. Већ нисмо се ни вечери больою надали, али ипакъ мыслили смо бы ће баръ што годъ смока. Она оде по вечеру, и мы смо пытали ону двоицу имали гди боля гостіоница? но они намъ кажу, да у целой околини одъ Штетина до Анклама све су такве. Ово ти я зато све длаку по длаку описуемъ, да бы и ти могао познати болъ како живе Нѣмцы изванъ вароши, ерѣ мы непрестано чуемо и читамо туна, како се они подсмеваю и ругаю польскомъ кућевномъ животу, и нѣиною сиротинѣю, чему су они узрокъ, а необзиру се да виде како нѣюви селяци живе, и то око нѣюви главни градова, ерѣ одавде до Штетина нема ни две пуне милъ, и ко што видишъ изъ Берлина доведе дошао самъ за данъ. Они вавѣкъ виде у туђемъ оку трунъ а у свомъ невиде балванъ. Они кадъ путую по Србији или по другимъ туђимъ земляма, па гди ненађу само супе, они до Бога дигну ларму, и свомъ свету казую да таква земля неваля ништа, и да е јоштъ дивля, а редко кои самъ себе пыта; каква е она земля гди се онъ родю. — Међутымъ дође бирташица и денесе намъ на едномъ таньйру мало бутера, и еданъ ножъ и комадъ леба (Боже ми опрости што назва ону землю лебомъ). Само еданъ окрићнѣ таньйръ и еданъ мастанъ и зарђанъ ножъ, то ти зато повторавамъ, ерѣ боимъ се нећешъ веровати да више немаю, и я чисто нисамъ могао моимъ очима да веруемъ, да овакову сиротиню и невоспитаніе нађемъ у овомъ краю Европе, кои самъ до то доба мыслию, да е најсрећнѣй и најизображенѣй комадъ земль, то самъ зато држао, што самъ веровао нѣювымъ описаніяма, кои сами може бити незнаду како стое. И коме небы было за чудо наћи такву разлику између села и вароши, такво велико одстојаніе едно одъ другогъ, да се никадъ приближити немогу едно другомъ. Изъ берлински лепи и пространи

хотела, на еданъ путь у ову малу, бѣдну и сиротинску кнайпу (меану) гди цела кућа има само еданъ тупъ ножъ. Мени и Шлами была е та, безъ икакве степености промена исто онако као што е было высокоблагородномъ господину Адаму, кадъ е изъ рая изишао.

(Продуженіе слѣдующ.)

ДОБАРЪ УЧИТЕЛЬ.

У селу едномъ, не далеко одъ Београда, видіо самъ я учителя едного, како е съ одушевленіемъ ѣже свое учіо.

Едномъ седіо е онъ изванъ школе на зеленой травы и читао, а деца су весело око нѣга трчкарали и играла се. Ово е было часъ одмора школскогъ. — Често е онъ овако децу свою око себе скупляо. па бы у нѣовымъ погледима, нѣовымъ играма, нѣовымъ симпатіама и нѣовымъ ревнованіама старео се, да позна свойства и наклоности свакога.

„Децо моя, говоріо бы имъ онъ врло често, моя драга деца! Я осеѣмамъ да срце мое отечески за вама куца. Я васъ любимъ свомъ душою моію. Послушайте ме добро.“

„Ніе доста, да знате само читати и писати и нешто мало рачунати. Вы имате едного Бога, коме треба увекъ да се молити; имате родителъ, сусѣде, пріятелъ и другове, кое треба да почитуете и любите; имате отечество ваше, кое валя да служите и браните кадъ већи будете, и да га любите неогранично.“ —

„Кога можете выше любити и почитовати негъ Бога? Никого заиста. Онъ е вашъ створитель и отаць свію. Онъ види све, чуе све, зна све. Онъ изъ высине небеса чита у дубльину срца вашій. Ништа се одъ нѣга сакрити неможе, ни даню ни ноћу. Нѣму е познато све што говорите, све што чините, све што мыслите. Нека дакле Богъ увекъ предъ вама буде, и вы предъ нѣиме.“ —

„После Бога, децо моя, треба родителъ ваше найвыше да любите и почитуете. Треба да ій у труднымъ и многобройнымъ пословима нѣовымъ подпоможете. Будите добри и послушни; то ће имъ увеличати радость у срећи, умалити бригу у несрећи нѣовой. Пріймайте са благосћу опоминанія нѣова. У нѣжности и любви вашой бы ће они награђени за толике жертве и бриге што ради васъ подносе.“ —

„Са сусѣдима вашима живите у миру и любви. Немойте безъ нужде свакій часъ трчкарати по нѣовымъ авліама и баштама, немойте зажелите ни еданъ комадићъ нѣове землѣ; не помичити гринице нѣове, да ливаду или нѣиву вашу поширите; не сеците ни стабла, ни гране, ни лишће одъ нѣови дрва; не кварите нѣове жетве ни усеве са вашимъ воловима, кравама, свиняма, коньима и овцама. А-

ко су родители и сусѣди ваши завађени, узмите нѣове руке, метните едну у другу, и будите свеза нѣового примиренія и будућегъ пріятельства.“ —

„Съ вашимъ друговима живите братски. Любите и подпоможите еданъ другогъ, као да сте сынови едного истогъ отца. Будите сложни; ерѣ само слогомъ мали и слаби постаю снажни. Немойте, оставити другове ваше кадъ страдаю и кадъ су болестни. Притеците имъ у помоћъ, ако су у невольи, послужите ій посавѣтуйте ій. Подайте, ако оѣете да и вама други даду; позаймите ако оѣете да и вама други позайме. Чините добро самогъ добра ради.“ —

„Богъ васъ е све едначе створіо, а уставъ землѣ ваше дао вамъ е слободу. У другимъ земляма само они могу нешто бити, кои су рођени одъ богати и благородны родители. У вашой землѣ, Богу фала, нема спаія, нема благородни, а богати равни су сиромасима. Изъ вашій колиба, као изъ найвећи дворова, могу изићи судіе, начальницы, совѣтници, капетани, игумени и владике. Нитко вамъ неможе казати: „я самъ одъ вышегъ рода, ты си одъ нижегъ; я самъ нешто, ты си ништа.“ — Вы сте сви Срби, децо моя, и само Срби, сынови едного истогъ отечества.“ —

„Ахъ, любите отечество ваше, ваше мило отечество. Но знате ли вы шта е то отечество? Немойте мыслити, да е отечество ваше само онде, гди су ваше нѣиве, ваше ливаде, ваши забрани, ваши виноградни, ваше куће. Не, отечество е ваше све што лепа наша Србія садржи; отечество е ваше онде, гди се сръбски говори, сръбски пева, сръбски слави, гди се гусле чую, гди се Кралъвићъ Марко уноси, гди се Вукъ проклинѣ, гди се свѣтій Сава слави, гди се име вашегъ Княза споминѣ. Чествуйте дакле, децо, отечество ваше, любите га, служите, и браните свомъ силомъ вашего разума и вашій мишица.“ —

Важно е и благодѣтельно за садашность и будућность, за отечество и народность, за привременость и вѣчность, званіе ваше, о учителя, коме се вы посвећавате. Онај кои болнице установлава, сиротне куће зида, трговачка и благодѣтельна заведенія оснива, ради безсумнѣ на ползу човечества, али не тако непосредственно и сильно као вы. Вама е повѣренъ првый разсадъ общте грађанске среће, и облагороженіе човеческогъ рода, како у моралномъ тако и физическомъ смотренію. —

Ф. Христичъ.

ДОМАБЕ НОВОСТИ.

— 4. о. м. држала е школска комисія свое прво редовно засѣданіе, у комъ е за председателя изабранъ общтымъ согласіемъ Г. Д. Исаяловичъ, Началникъ поп. просвѣщенія, а за дѣловодителя Г. Я. Шафарикъ, Професоръ. У томъ првомъ засѣданію комисія узела е пре свега у прегледанѣ

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Букварь, и много се договарало, како бы се деца која почину учти писмена, могло олакшати, и како бы се писмена најпростіе назвати и изговарати могла. Ђръ познато є да є кодъ насъ свако писме една рѣчь, која помета деца изговоръ таковогъ писмена, и сбогъ тога деца требаю выше времена докъ науче читати и теже имъ є у срицаню. Ту препреку редко кои народи имаю, но и они кои су имали были су принуђени да є уклоне, и своя писмена по нѣовомъ природномъ гласу опредѣле и назову, тако н. пр. и сами Руси, да бы олакшали деца ученѣ, покристили су своя грађанска писмена и незову їй выше: азъ, буки, вѣди, него: а, бе, ве, и т. д. Но комисія увидила є, да ни съ тымъ нїе постигнута она цѣль којой є се тежило, почемъ б, нема тога гласа бе, него само бѣ, ѡръ иначе морало бы се б звати и учти на онолико начина колико годъ има самогласни писмена. Зато да бы еданъ путь за свагда оно се увело, што по самой природи мора та прета после доћи и одржати се, рѣшено є: да се учительима даде наставленіе, да деца ради лакшегъ учена, при почетку познаваня писмена свагда показую и изговараю: а, бѣ, вѣ, гѣ, дѣ, жѣ, зѣ и т. д. — Комисія кадъ є ово решила, осланяла є се найвыше на искусство. А да се съ тымъ много олакшава, засведочио є покойный Исидоръ учећи тако читати калфе и шегрте, кои су овымъ начиномъ за неколико сатїй могли познати и изговарати сва писмена. Многима ће быти та промена необична, но то ће быти само зато што смо се навикли на оваї старый изговоръ писмена. Но нека нико немисли да деца неће учти и ова сада постоећа имена писмена, али то ће онда и то лакше научити кадъ већъ узимаду понятїе о гласу писмена.

Далъ прегледана є почетна штица, кою є комисія нашла да є одвећъ велика, и прво незгодна носити, а друго скупо стає, и тымъ учению шкоди, зато рѣшено є: да се само грађанска писмена на половини саданѣ обичне штице печатаю, съ обе стране, а црковна писмена да се у Букварь ставе. Далъ комисія є нашла такође да су буквари одвећъ велики, будући да є съ букваромъ у едно и мала читанка, и тако дете изцепи по неколико буквара, докъ га пређе, а сбогъ своє величине буквари су прилично скупи, зато рѣшено є: да буквари буду за себе, а читанке за себе печатане. Но знаюћи комисія да є Букварь прва књига, која се у руке деца пружа, одредила є своя петъ поуздани членова да Букварь новъ израде и комисія на прегледанѣ поднесу.

Далъ у истомъ засѣданю преко поп. просвѣщенїя добыла є комисія већъ два школска предмета на прегледанѣ. Прво є одъ г. Д. Матића, проф.: „Обясненѣ грађанскогъ законика.“ То є дѣло велико преко 400 табана писаны, и треба выше времена за прегледанѣ, зато є комисія одма по-

менуто дѣло предала правословной подкомисїи. Друго є одъ г. Ф. Христића, секр. поп. просвѣщенїя: Две читанке за основне школе. Коє се одликую лепымъ изборомъ предмета за децу, и лакимъ штиломъ. Поменуते читанке узеће се у идущимъ засѣданїяма у прегледъ.

— 5. т. м. држало є друштво сръбске словесности своє редовно засѣданїе, у коме се као обично, о различнымъ предметыма разговарало и решавало; спомена вредно є то, да є друштво одкупило сву сбирку или припрему за историю Сръбіє покойногъ Исидора за 25 ђ. И одобрило награду едномъ учителю за сръбску граматїку 10 ђ, кою ће друштво печатати и сбогъ свогъ лакогъ начина учена деца у школама до болѣ граматике препоручити. Та є граматика израђена у пытанияма и одговорыма. Далъ г. проф. Матићъ предао є друштву за печатню едно дѣлце подъ именовъ: „Историчный развитакъ понятїя права морала и државе,“ нетражећи никакве накнаде. Далъ истый господинъ предложїо є писмено о пређе поведеномъ пытаню, како бы се и гди, селска читалишта могла завести? Но друштво после дугогъ о томъ говора узело є на себе ту бригу да се найпре постора шта ће се читати. Зато поредъ сви свои послова стараће се друштво као што се и до садъ старало да пише и печата и такове књиге, коє се одма у руке селяку дати могу, и коє ће му быти одъ ползе не само за душу и срце; него и за вѣговъ кућевный животъ. И онда текъ моћићемо доћи на то пытанѣ, како да се читалишта уреде, и гди? (У свакої ракициницы.)

Обявљена књига:

НАПОЛЕОНЪ БУНАМАРТА,

ИЛИ

30 година изъ исторїе французске,

Драма. Преведена одъ Л. П. Н.

готова є веће у типографїи, и само чека на пре-
 нумеранте, зато молимо скупителѣ, некъ намъ до
 15. о. м. пошлю, како бы могли књиге одма раз-
 послати. Цена є позната 6 гроша, а ко се и на обя-
 вљѣне песме преброи (коє се продаю по 4 грош.),
 добыће обе за 8 гроша. Свакомъ скупителю еда-
 наеста на даръ.

Многи одъ доцнїе уписани, зато недобїю
 „Шумадинку“ што немамо выше одъ изищавшы
 петъ броева. Ко дакле жели данашњи брой, и да-
 лѣ имати, нека намъ се на ново яви. Цена остає
 иста. Коє є могуће некъ плати пошту.

— Ови дана купиће се новцы за „Шумадинку,“
 но молимо предбройнике овдашнѣ да само ономе раз-
 носителю плате кои има писмено сведочанство съ
 моимъ подписомъ и печатомъ.

Учр.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Прилог Шумадинки број 6.

Еванђељска какав год је свјетло писао није какав не би паде и шокки, метафор, само да мистично замислимо, и никада не тачкава само да мистично не.

Шта је ново у Теграду?

Законешке. Срд. Нар. Пословице.

№. 1.

хотъ.

се не свра

№. 2.

него

Составена мушка имена.

№. 3.

№. 4.

ї еее.

№. 5.

рѣ.

№. 6.

а.

Разрешение сабдуо у идуће мр сфот.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

